DOI: 10.33498/louu-2025-12-150

Олег Загнітко

кандидат юридичних наук,
докторант Державної установи
"Інститут економіко-правових досліджень
імені В. К. Мамутова Національної академії наук України"
(Київ, Україна)
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0002-3095-2590
https://ResearchID.co/rid115566
zahnitko.oleh@gmail.com

УДК 346.7

РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПІСЛЯ ВТРАТИ ЧИННОСТІ ГОСПОДАРСЬКИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Анотація. Скасування глави 35 (Особливості правового регулювання фінансової діяльності) Господарського кодексу України (далі – ГК України, Глава 35) відкинуло назад систематизацію законодавства про фінансові установи та послуги, якою десятиліттями переймалися фахівці як господарсько-правової, так і фінансово-правової спеціалізації. Як українська юридична наука, дотична до вивчення макроекономічних процесів, так і центральноєвропейський поступ законодавства та академічної думки впродовж 2010–2020 рр. засвідчили плідність єдиного погляду на систему публічних (податкових, митних, бюджетних) фінансових правовідносин і приватних (інфраструктури ринку, професійних учасників, інвесторів, позичальників, вкладників), при цьому погляди на кодифікацію мають дихотомію – компактнішим кодифікаціям та інкорпораціям окремих напрямів віддають перевагу перед всеохопним Фінансовим кодексом, який, однак, залишається довгостроковим ідеалом у більшості країн.

З огляду на зазначене поставлено за мету розглянути за допомогою догматичного методу скасовану Главу 35 ГК України постатейно та консолідувати масив норм (законів), які застосовуватимуться після втрати нею чинності. За підсумками розгляду – проаналізувати ступінь втрат нормативного масиву для законодавства України та наслідки (негативні чи позитивні) через скасування кодексу. Як другорядна мета: запровадити практику публікації перерозподілу норм у разі нової редакції чи заміни фундаментального законодавчого акта – для зручності правозастосування та тяглости в систематизації норм законодавства (хоча б і в порядку професійної ініціативи), за прикладом, зокрема, законодавчих органів ЄС.

Складено таблицю перерозподілу (інкорпорації) норм Глави 35 ГК України в нормах чинних законів з регулювання фінансової діяльності; за підсумками аналізу перерозподілу виявлено низку норм, які не було інкорпоровано до чинних законів України, при цьому частина втрачених норм мала системотвірний характер для галузі (норми на запобігання колізій, у тому числі про основні акти, які становлять масив відповідного спеціалізованого законодавства), частина вирівнювала економічний дисбаланс правовідносин, частина підвищувала правову визначеність провайдерів фінансових і супутніх послуг. Сформульовано кілька аналітичних підсумків, що заперечують оптимістичні прогнози від скасування ГК України, які висунули автори *Концепції з оновлення Цивільного кодексу України;* серед ілюстративних прикладів поза таблицею з інкорпорації: макроекономічні інструменти правового регулювання фінансової діяльності в світі в періоди російсько-української війни, а також пандемії 2019–2022 рр.; потреби в правовому річищі для втручання уряду в макроекономіку під час війни; низька нормотворча самодисципліна Верховної Ради.

© Олег Загнітко, 2025

Запропоновано використовувати методику догматичного аналізу як шаблон для подальшої приватної інкорпорації норм господарського законодавства за наслідками скасування ГК України, зокрема його особливої частини. Напрацьовано програму консолідації та кодифікації норм господарського законодавства за підгалузями / напрямами.

Ключові слова: регулювання фінансової діяльності; Господарський кодекс України; декодифікація; фінансове право; фінансові установи та послуги; втрата правової норми.

Господарський кодекс України (далі – ГК України)[1] втратив чинність 28 серпня ц. р. з введенням у дію Закону України "Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період"[2] від 9 січня 2025 р. № 4196-IX (далі – Закон № 4196-IX), який було оприлюднено 27 лютого 2025 р. і введено в дію через шість місяців після набрання чинності. Закон № 4196-IX передбачає перехідний період для адаптації законодавства та бізнесу до нових умов регулювання. Скасування ГК України викликає занепокоєння для правозастосування, оскільки раніше всі відповідні норми були систематизовані в цьому єдиному документі, відтепер їхні відповідники необхідно відшуковувати серед кипи спеціалізованих законів і нормативно-правових актів нижчого рівня; нова ієрархія норм ускладнює їхнє тлумачення та правозастосування, створюючи в такий спосіб правову невизначеність учасників господарських правовідносин: інвесторів, самих суб'єктів господарювання, їхніх кредиторів, а також споживачів. Крім того, невідомо, чи всі норми "вижили", оскільки щодо цього підтвердження від розробників Закону № 4196-IX не надавалося. Ми знаємо, наприклад, що не справдилося твердження супротивників ГК України про легку можливість скасування (неможливість нескасування – "скасувати, не можна залишити" (sic!)[3] загальної частини – розділів I і II, адже Закон № 4196-IX запозичив чи переніс і, у такий спосіб, залишив у дії "універсальних правонаступників" основних понять і деонтологічних положень з цих розділів ГК України.

Скасування ГК України, як неодноразово наголошувалося, здійснено практично в дусі пропагандистської кампанії[4], без опублікованих досліджень щодо мінімізації негативних наслідків відсутності центрального акта[5] та попри заперечення, застереження й зауваження щодо шкідливості по-

[1] Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 16.09.2025).

[2] Про особливості регулювання підприємницької діяльності окремих видів юридичних осіб та їх об'єднань у перехідний період: Закон України № 4196-IX від 9.01.2025 <https://zakon.rada.gov.ua/go/4196-20> (дата звернення 16.09.2025).

[3] О Кот, А Гриняк, 'Господарський кодекс України: скасувати, не можна залишити' [2023] 1 Нове українське право 11–19.

[4] А Гвоздецький, 'Цей правовий монумент соціалізму необхідно розбити вщент – Анатолій Довгерт про скасування Господарського кодексу України' (23.01.2023 Pravo.UA) <https://pravo.ua/tsei-pravovyi-monument-sotsializmu-neobkhidno-rozbyty-vshchent-anatolii-dovhert-pro-skasuvannia-hospodarskoho-kodeksu-ukrainy> (дата звернення 16.09.2025).

[5] Михайло Тимошенко, 'Проблеми декодифікації господарського законодавства України та шляхи їх подолання' [2025] 3 Юридичний науковий електронний журнал 214.

спішної декодифікації[6]. Цікавим є й політико-правовий клімат просування теми приватного права на противагу нібито шкідливому державному регулюванню. Це чомусь відбувається у протиставленні "або ЦК – або ГК" на ідейному рівні, що, вважаємо, є логічною помилкою, якщо не навіюваним, адже "перед очима" інструменти державного регулювання економіки набувають буквально життєвого значення для нації і держави Україна: лише упродовж останніх 12 календарних місяців приклади вражають – урядові замовлення коштом Данії для споживання Силами оборони України, Extraordinary Revenue Acceleration з країнами Великої сімки (G7) – фінансування України коштом доходів від заморожених суверенних активів росії, створення приватними іноземними інвесторами спільних підприємств з оборонним комплексом України під гарантії та страхове покриття іноземних урядів, урядові гранти для оборонних інновацій, субсидована єОселя, підтримка вітчизняного виробника через єПідтримку та Національний кешбек тощо. У глобальних процесах нову розширену роль відіграють санкційні заходи (десятки пакетів), відбуваються тарифні потрясіння, після пандемії та фінансової кризи частка активів у руках національних урядів є надзвичайно високою. Відповідно, як в українському контексті, так і в глобальному, правові інструменти економічної політики оновлюються як за формою, так і за змістом буквально паралельно з написанням цієї статті.

Нечисленні дискусії про наслідки та доцільність скасування ГК України в публічній площині було зосереджено здебільшого на загальних положеннях, тоді як розділ VI *(Особливості правового регулювання в окремих галузях господарювання)* згадувано без подробиць – і на необхідність докладнішого аналізу та ретельнішої підготовки неодноразово вказувано представниками школи господарського права[7] у відповідь на звичний (у межах такої дискусії) гамуз звинувачень від прихильників цивілістичного підходу[8]. "Der liebe Gott steckt im detail" (нім., Бог – у деталях) – трохи пізніше так стали казати й про диявола, тож, ми взялися розглянути контекст скасування норм Глави 35 і сподіваємося, що спільними зусиллями зможемо створити загальну картину сучасного регулювання господарської діяльності загалом, з інтенцією офіційної, чи принаймні приватної інкорпорації господарського законодавства та науково-практичного коментаря до нього.

Про кодифікацію господарського законодавства писали здебільшого до ухвалення ГК України та в дискусії із цивілістичною думкою про "дуалізм" чи "конфлікти" між Господарським і Цивільним кодексами України, проте

[6] Богдан Деревянко, 'Концепція модернізації господарського (економічного) законодавства України: невідома, недооцінена, проте прогресивна і перспективна' [2021] 4 Правове забезпечення ринкових відносин в умовах громадянського суспільства 114, 117.

[7] Див: Деревянко (н 6), Тимошенко (н 5).

[8] Див: Кот, Гриняк (н 3); Гвоздецький (н 4); Н Кузнєцова (заг ред), *Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу* (Гельветика 2021) 690 та ін.

pravoua.com.ua

натепер йдеться про інший контекст – взаємодію спеціальних (підгалузевих) господарських законів і кодексом як первнем галузевого регулювання.

На тему дослідження фінансових послуг було чимало публікацій, здебільшого в період до його квантового стрибка у 2018–2024 рр., коли було ухвалено нову редакцію основних підгалузевих актів з питань фінансових послуг чи замінено їх на інші, в інклюзивнішій термінології ГК України – "фінансової діяльності". Публікації І. Бондаренко, зокрема монографія[9], охоплюють, серед іншого, питання кодифікації у сфері фінансових ринків, включно з банківськими та страховими послугами, підкреслюють потребу в єдиному Фінансовому кодексі; проте центром розгляду авторки є податкові та бюджетні відносини – прикрість невдалого термінологічного розмежування, зокрема й наукових спеціальностей у нещодавньому минулому, які в центр уваги ставили господарські й бюджетно-податкові відносини відповідно. Їй, дещо раніше, заперечила О. Дмитрик, яка зважає на наявність двох кодексів, Бюджетного і Податкового, тому створення Фінансового кодексу призвело б до дублювання[10]. На нашу думку, фінансові послуги (фінансова діяльність), хоча і є частиною обігу грошових інструментів, разом із бюджетними та податковими відносинами, не може бути об'єднана із ними в одному кодексі з прагматичних засад – через обмаль ресурсів на таку кодифікацію, не так інтелектуальних, як політичних. Умоглядно таку систематизацію фінансового законодавства можна розглянути на засадах підпорядкування відносин податкового та бюджетного характеру загальногосподарським принципам і настановам – Податковий і Бюджетний кодекси як окремі книги Господарського. Проте реалізація ідеї трьох таких кодексів на практиці видається радше утопічною в умовах часових, грошових і політичних ресурсів в Україні, адже їх не вистачило й на нову редакцію однієї книги Господарського кодексу. Знаковим з цього питання є огляд центральноєвропейської наукової літератури П. Мркивкою (P. Mrkývka), за яким колообіг платіжних засобів можна схарактеризувати як "федерацію" трьох царин державного регулювання, практично долучаючися до господарсько-правової наукової парадигми про методологічну єдність народногосподарських (макроекономічних процесів)[11]. П. Мркивка спирається на праці колег: за редакціями його ж[12] і М. Бакеша (Bakeš)[13] – щодо чеської правової системи та В. Бабчака (Babčák)[14] – щодо словацької правової системи; він виділяє три фундаментальні царини

[9] І Бондаренко, *Кодифікація фінансового законодавства: зміст, форми та наслідки* (Право 2020) 328.
[10] О Дмитрик, 'Деякі проблеми кодифікації фінансового законодавства України' [2014] 1(5) Теорія і практика правознавства 1–12.
[11] Petr Mrkývka, 'Introduction to the Contemporary Issues of the System of Financial Law', Mrkývka P (ed), *System of Financial Law: General Part* (Masaryk University, Faculty of Law 2015) 17, 23.
[12] Petr Mrkývka et al, *Finanční právo a finanční správa. 1. Díl, 2. Díl* (Masaryk University 2004) 404.
[13] Milan Bakeš, Maria Karfíková, Petr Kotáb, Hana Marková et al, *Finanční parvo* (6th edn. C. H. Beck 2012) 519.
[14] Vladimír Babčák, *Dane a daňové právo na Slovensku. 1. Díl, 2. Díl* (Epos 2020) 832; Vladimír Babčák et al. *Finančné právo a finančná správa* (Epos 2008) 448.

(порядок наш. – *Авт.*): а) втручання, у публічних інтересах, у ринки капіталу (фінансових послуг); б) убезпечення фінансового суверенітету та (убезпечення ж) функціонування фінансової системи / ринків капіталу та в) "класичні", як каже П. Мркивка, податкове, митне та бюджетне право[15]. У Польщі ж, під його оглядом, натомість існує потужний рух у бік унезалежнення податкового права, обґрунтований фундаментальною працею з правового регулювання фінансової діяльності в чотирьох томах за редакцією різних авторів: Ц. Кошиковського (C. Kosikowski)[16], Е. Рушковського (E. Ruśkowski)[17], Л. Етеля (L. Etel)[18] та Я. Ґлуховського (J. Głuchowski)[19]. В Україні цивілістична й адміністративно-правова думка загалом не дуже зачіпає тему фінансової системи чи систематизації цього законодавства, віддаючи розробку теми представникам фінансово-правової школи[20]. Останні ж, слідом за Л. Вороновою[21], визнають класичним її визначення, яке включає як *централізовані*, так і *децентралізовані* грошові фонди в *національному доході країні,* а також вказують, на неприпустимість, за висловом В. Хохуляка[22] ототожнення *фінансової діяльності держави* як одного з напрямів функціонування державного апарату із фінансовим правом. Так, підручник за спільним авторством О. Музики-Стефанчук і Н. Якимчук однозначно включає сферу приватних фінансів до сучасної системи фінансового права України[23], приділяючи також увагу методам систематизації та проблемам кодифікації; себто авторки йдуть шляхом наукових шкіл Чехії та Словаччини. Себто, підкреслимо для виразності, цивілісти віддають "фінансове та податкове"[24] право на розробку фахівцям з фінансового права, а то й корпоративного права[25], останні ж схиляються до єдності відносин з обігу фінансів і висловлюють погляди на фінанси як на складник єдиного предмета економічної політики держави (нації). На жаль, парадигма більшовицького спадку досі накладає відбиток і на думку у фінансовому праві, де уряд (політичний режим) держави далі

[15] Mrkývka (n 11) 17, 23–24.
[16] Cezary Kosikowski (ed) et al, *System prawa finansowego. Part 1: Teoria i nauka prawa finansowego* (Wolters Kluwer Polska 2011) 492.
[17] Eugeniusz Ruśkowski (ed) et al, *System prawa finansowego. Part 2: Prawo finansowe sektora finansów publicznych* (Wolters Kluwer Polska 2010).498
[18] Leonard Etel (ed) et al, *System prawa finansowego. Tom III: Prawo daninowe* (Wolters Kluwer 2010) 980.
[19] Jan Głuchowski (ed) et al, *System prawa finansowego. Part 4: Prawo walutowe, Prawo dewizowe i Prawo rynku finansowego* (Wolters Kluwer Polska 2010) 326.
[20] Н Кузнєцова, 'Сучасні тенденції розвитку приватного права як регулятора суспільних відносин', Кузнєцова (н 8) 14; О Кот, 'Загальні положення ЦК України: сталі принципи і новітні тенденції', Кузнєцова (н 8) 67–68.
[21] Лідія Воронова, 'Доктрина фінансового права та фінансового законодавства у сучасний період', *Вибрані праці* (М Кучерявенко (упоряд), Право 2016) 952.
[22] В Хохуляк, 'Наука фінансового права: проблеми становлення та розвитку' (дис д-ра юрид наук, 2015) 545, 410.
[23] О Музика-Стефанчук, Н Якимчук, *Сучасне фінансове право. Право публічних фінансів: підручник* (АртЕк 2024) 1–10, 16–17.
[24] Кузнєцова (н 20) 14.
[25] Олег Ромащенко, 'Регулювання корпоративних відносин цивільним законодавством', Кузнєцова (н 8) 429.

pravoua.com.ua

ототожнюють з державою (суверенно оформленою нацією) чи не завважують на відмінність між цими поняттями[26]. Така неточність дає у своєму висліді низку методологічних непорозумінь не лише в галузевих науках, а й у широкій правосвідомості. Натомість наголошення на дуальній природі уряду (національного та, меншою мірою, регіонального та місцевого) – у ролі суб'єкта організації відносин та нагляду, з одного боку, та учасника договірних відносин, заснованих на рівності, – з іншого, цілком імовірно, призвело б до цілковитого збігу поглядів шкіл господарського права та фінансового права на єдність методів правової організації правовідносин у фінансовій системі та правового моделювання фінансових ринків.

Чимало провідних українських авторів писали про господарські договори та господарські зобов'язання в контексті Господарського кодексу, серед них – О. Беляневич, О. Віхров, С. Віхров, І. Замойський, Г. Знаменський, В. Луць, В. Мамутов, В. Мілаш, О. Подцерковний, О. Щокіна та ін. Після ухвалення Закону № 4196-IX В. Мілош і О. Щокіна виснували, що відсутність загальних положень про організаційно-господарські зобов'язання, а також про порядок обігу таких зобов'язань спричинить невизначеність у процесі їх регулювання та загалом негативно позначиться на функціонуванні сфери господарювання як такої[27]. Також відсутність понять "господарський договір" і "господарське зобов'язання" поруч із залишеними в обігові суміжними термінами "господарська діяльність", "господарські правовідносини", "господарські спори"[28] створюють враження, що повністю позбутися "скасованих" господарсько-виробничих (господарських зобов'язальних і договірних інституцій) не вдалося, чи то через погану підготовку, незважаючи на "бездоганні" теоретичні підвалини, чи то через бажання скористатися політичною кон'юнктурою і не зважати на наслідки.

Доброю практикою в нормотворчості ЄС є запровадження таблиць кореляції між новим і старим актами. Тож нижче ми наводимо наш аналіз перерозподілу норм Глави 35 ГК України в законодавстві України відповідно до зазначеної практики законотворчості ЄС: у таблиці викладаємо інформацію про те, які закони варто застосовувати замість відповідних положень ГК України з 28 серпня ц. р.

Ми ставили собі за мету оглянути вплив декодифікації на масив законів (актів найвищого рівня), тому в таблиці *не враховано делеговану нормотворчість та інші підзаконні нормативно-правові акти.* Головним методом дослідження є емпіричний аналіз за допомогою буквального та телеологічного тлумачення норм. Також варто пояснити, що ми не наводили дослівне чи близьке до дослівного відтворення положень ГК України в спеціальному за-

[26] Музика-Стефанчук, Якимчук (н 23) 22.
[27] В Мілаш, О Щокіна, 'Питання правового регулювання зобов'язань у сфері господарювання в умовах скасування Господарського кодексу України' [2025] 77(2) Економіка та право 44, 51.
[28] Там само 44.

коні, за винятком, коли вважали, що такі термінологічні відмінності є значущими.

Треба визнати, що ГК України своєю структурою та основними положеннями, хоча і загальними, надав потужного поштовху розвитку спеціальних законів, які використовували спільну термінологію, спиралися на кодифіковані інститути, структуру господарських відносин, елементи господарських зобов'язань. Упродовж 23 років ухвалено низку законів у новій редакції із застосуванням єдиної господарсько-правової термінології, тож можна констатувати успішне виконання завдання з приведення термінології та інституцій фінансової діяльності до "загального знаменника".

Таблиця

Порівняння положень ГК України та законодавства про фінансові послуги

Положення ГК України	**Поточне регулювання**
Глава 35. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
§ 1. Фінанси і банківська діяльність	
Стаття 334. Правовий статус банків	
ч. 1	**Закон України "Про банки і банківську діяльність"****[29], **ст. 4** *(Банківська система України)**
ч. 2. Банки – це фінансові установи, функціями яких є залучення у вклади грошових коштів громадян і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах і на власний ризик, відкриття та ведення банківських рахунків громадян та юридичних осіб.	**Втрата змісту норми*****
ч. 3	**Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 2** *(Визначення термінів)*, "банк"; **Закон України "Про банки і банківську діяльність"**, **ст. 4** *(Банківська система України)*, чч. 2–4; **Закон України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки"**[30], **ст. 58** (*Клірингова діяльність)*, ч. 2; **Закон України "Про платіжні послуги"**[31], **ст. 10** *(Право на надання платіжних послуг)*, ч. 1, п. 1

[29] Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III <https://zakon.rada.gov.ua/go/2121-14> (дата звернення 16.09.2025).

[30] Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV <https://zakon.rada.gov.ua/go/3480-15> (дата звернення 16.09.2025).

[31] Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX <https://zakon.rada.gov.ua/go/1591-20> (дата звернення 16.09.2025).

pravoua.com.ua

(Продовження таблиці)

ч. 4. Посадовим особам органів державної влади та органів місцевого самоврядування забороняється участь в органах управління банків, якщо інше не передбачено законом.	**Закон України "Про запобігання корупції"[32], ст. 25** *(Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності)*, ч. 1 1. Особам, зазначеним у пункті 1 частини першої статті 3 цього Закону (особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування), забороняється: … 2) входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді)), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України, крім випадку, передбаченого абзацом першим частини другої цієї статті.
ч. 5	**Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 5** (*Економічна незалежність банків)*, чч. 2–3
ч. 6. Банки у своїй діяльності керуються цим Кодексом, законом про банки і банківську діяльність, іншими законодавчими актами.	**Втрата змісту норми*****
ч. 7	**Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 15** *(Найменування банку)*, ч. 3
Стаття 335. Національний банк України. Рада Національного банку України	
ч. 1	**Закон України "Про Національний банк України"[33], ст. 2** *(Правова основа діяльності Національного банку України)*, ч. 1, **ст. 6** *(Основна функція)*, ч. 1; **Конституція України, ст. 99,** ч. 2
ч. 2. Правовий статус Національного банку України визначається законом про Національний банк України.	**Закон України "Про Національний банк України", ст. 2** *(Правова основа діяльності Національного банку України)*, ч. 1
ч. 3. Розробку основних засад грошово-кредитної політики та контроль за її виконанням здійснює Рада Національного банку України. Правовий статус Ради Національного банку України визначається законом.	**Закон України "Про Національний банк України", ст. 8** *(Завдання Ради Національного банку)*, ч. 1 **Конституція України, ст. 100,** ч. 2
Стаття 336. Організаційно-правові форми банків	
ч. 1. Банки створюються у формі акціонерного товариства або кооперативного банку.	**Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 6** *(Організаційно-правова форма банку)*, ч. 1
ч. 2	**Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 14** *(Учасники банків)*, чч. 1, 4

[32] Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII <https://zakon.rada.gov.ua/go/1700-18> (дата звернення 16.09.2025).

[33] Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV <https://zakon.rada.gov.ua/go/679-14> (дата звернення 16.09.2025).

(Продовження таблиці)

ч. 3. Забороняється використовувати для формування статутного капіталу банку бюджетні кошти, якщо такі кошти мають інше цільове призначення, кошти, одержані в кредит та під заставу, а також збільшувати статутний капітал банку для покриття збитків.	**Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 32** *(Порядок формування та збільшення статутного капіталу банку)*, ч. 6 – щодо бюджетних коштів. Наявність збитків у банку не є перешкодою для збільшення статутного капіталу банку.
ч. 4. Банки мають право створювати **банківські об'єднання**, види яких визначаються законом. Банк може бути учасником лише одного банківського об'єднання.	**Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 13** *(Банківські спілки та асоціації):* З метою захисту та представлення інтересів своїх членів, розвитку міжрегіональних та міжнародних зв'язків, забезпечення наукового та інформаційного обміну і професійних інтересів, розробки рекомендацій щодо банківської діяльності банки мають право створювати неприбуткові спілки чи асоціації.
ч. 5. Умови та порядок створення, державної реєстрації, ліцензування діяльності та реорганізації банків, вимоги щодо статуту, формування статутного капіталу та інших фондів, а також здійснення функцій банків встановлюються законом про банки і банківську діяльність. Законодавство про господарські товариства та про кооперацію поширюється на банки в частині, що не суперечить цьому Кодексу та зазначеному закону.	**Часткова втрата змісту***** **Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 13** *(Сфера застосування):* Цей Закон регулює відносини, що виникають під час заснування, реєстрації, діяльності, реорганізації та ліквідації банків.
Стаття 338. Кооперативні банки	
1. Кооперативний банк – це банк, створений суб'єктами господарювання, а також іншими особами за принципом територіальності на засадах добровільного членства та об'єднання пайових внесків для спільної грошово-кредитної діяльності. Відповідно до закону можуть створюватися місцеві та центральний кооперативні банки.	**Часткова втрата змісту***** **Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 8** *(Кооперативні банки)*, Кооперативні банки створюються за принципом територіальності і поділяються на місцеві та центральний кооперативні банки.
ч. 2	**Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 8** *(Кооперативні банки)*, ч. 7
ч. 3	**Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 8** *(Кооперативні банки)*, ч. 8

pravoua.com.ua

(Продовження таблиці)

Стаття 339. Банківські операції	
1. Фінансове посередництво здійснюється банками у формі банківських операцій. Основними видами банківських операцій є депозитні, розрахункові, кредитні, факторингові та лізингові операції.	**Скасовано з усуненням колізії із Законом України "Про банки і банківську діяльність":** **ст. 2** *(Визначення термінів)* "вклад (депозит)", **ст. 51** *(Розрахункові банківські операції)*, **ст. 49** *(Кредитні операції)*, **ст. 47** *(Види діяльності банку)*, ч. 4: 1) фінансовий лізинг; 2) факторинг
ч. 2. Перелік банківських операцій визначається законом про банки і банківську діяльність.	**Втрата змісту норми*****
3. Банківські операції провадяться в порядку, встановленому Національним банком України.	**Закон України "Про Національний банк України", ст. 7** *(Інші функції)* ч. 1, п. 4
Стаття 340. Депозитні операції банків	
1. Депозитні операції банків полягають у залученні коштів у вклади та розміщення ощадних (депозитних) сертифікатів.	**Втрата змісту норми*****
2. Депозити утворюються за рахунок коштів у готівковій або у безготівковій формі, у гривнях або в іноземній валюті, що розміщені юридичними особами чи громадянами (клієнтами) на їх рахунках у банку на договірних засадах на певний строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства та умов договору. Договір банківського вкладу (депозиту) укладається у письмовій формі.	**Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 2** *(Визначення термінів)* вклад (депозит) – це кошти в готівковій або у безготівковій формі, у валюті України або в іноземній валюті, які розміщені клієнтами на їх іменних рахунках у банку на договірних засадах на визначений строк зберігання або без зазначення такого строку і підлягають виплаті вкладнику відповідно до законодавства України та умов договору; **Цивільний кодекс України (ЦК України)**[34]**, ст. 1059** *(Форма договору банківського вкладу)*, ч. 1
Стаття 341. Розрахункові операції банків	
1. Розрахункові операції банків спрямовані на забезпечення взаємних розрахунків між учасниками господарських відносин, а також інших розрахунків у фінансовій сфері.	**Втрата змісту норми*****

[34] Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 16.09.2025).

(Продовження таблиці)

2. Для здійснення розрахунків суб'єкти господарювання зберігають грошові кошти в установах банків на відповідних рахунках.	**Втрата змісту норми*****
3. Безготівкові розрахунки можуть здійснюватися у формі платіжних доручень, платіжних вимог, вимог-доручень, векселів, чеків, банківських платіжних карток та інших дебетових і кредитових платіжних інструментів, що застосовуються у міжнародній банківській практиці.	**Втрата змісту норми*****
4. При безготівкових розрахунках усі платежі провадяться ***через установи банків*** шляхом перерахування належних сум з рахунку платника на рахунок одержувача ***або шляхом заліку взаємних зобов'язань і грошових претензій. Платежі здійснюються у межах наявних коштів на рахунку платника. У разі потреби банк може надати платникові кредит для здійснення розрахунків.***	**Часткова втрата змісту***** **Закон України "Про платіжні послуги", ст. 1,** ч. 1, п. 3 3) безготівкові розрахунки – перерахування коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів, а також перерахування надавачами платіжних послуг коштів, внесених платниками готівкою, на рахунки отримувачів;
5. Установи банків забезпечують розрахунки відповідно до законодавства та вимог клієнта, на умовах договору на розрахункове обслуговування. Договір повинен містити реквізити сторін, умови відкриття і закриття рахунків, види послуг, що надаються банком, обов'язки сторін та відповідальність за їх невиконання, а також умови припинення договору.	**Втрата змісту норми*****
Стаття 342. Банківські рахунки	
1. Рахунки юридичної особи, що є клієнтом банку, відкриваються в установах банків за місцем її реєстрації чи в будь-якому банку на території України за згодою сторін. Порядок відкриття рахунків в установах банків за межами України встановлюється законом.	**Втрата змісту норми*****
2. Суб'єктам господарювання, які мають самостійний баланс, рахунки відкриваються для розрахунків за продукцію, виконані роботи, надані послуги, для виплати заробітної плати, сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), а також інших розрахунків, пов'язаних з фінансовим забезпеченням їх діяльності.	**Втрата змісту норми*****
3. Суб'єкт підприємництва має право відкривати рахунки для зберігання грошових коштів, здійснення всіх видів операцій у будь-яких банках України та інших держав за своїм вибором і за згодою цих банків у порядку, встановленому Національним банком України.	**Втрата змісту норми*****

pravoua.com.ua

(Продовження таблиці)

4. Юридичні особи та громадяни-підприємці відкривають рахунки для зберігання грошових коштів і здійснення всіх видів банківських операцій у будь-яких банках України за своїм вибором і за згодою цих банків у порядку, встановленому Національним банком України.	**Втрата змісту норми*****
5. Суб'єктам господарювання, яким виділяються кошти для цільового використання з Державного бюджету України або місцевих бюджетів, відкриваються рахунки відповідно до закону.	**Втрата змісту норми*****
6. Порядок відкриття рахунків в установах банків, форми розрахунків та порядок їх здійснення визначаються законом про банки і банківську діяльність, іншими законами, а також нормативно-правовими актами Національного банку України.	**Втрата змісту норми*****
Стаття 343. Відповідальність за порушення строків розрахунків	
1. Платники і одержувачі коштів здійснюють контроль за своєчасним проведенням розрахунків та розглядають претензії, що виникли, без участі установ банку.	**Втрата змісту норми*****
ч. 2	**Закон України "Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань", ст. 1, 3**
3. У разі затримки зарахування грошових надходжень на рахунок клієнта банки сплачують на користь одержувачів грошових коштів пеню у розмірі, що передбачається угодою про проведення касово-розрахункових операцій, а за відсутності угоди про розмір пені – в розмірі, встановленому законом.	**Втрата змісту норми*****
4. Платник зобов'язаний самостійно нараховувати пеню на прострочену суму платежу і давати банку доручення про її перерахування з наявних на рахунку платника коштів.	**Втрата змісту норми*****
Стаття 344. Міжнародні розрахункові операції	
1. Міжнародні розрахункові операції провадяться за грошовими вимогами і зобов'язаннями, що виникають при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності між державами, суб'єктами господарювання, іншими юридичними особами та громадянами, які перебувають на території різних країн.	**Втрата змісту норми***** **з усуненням колізії із Законом України "Про зовнішньоекономічну діяльність"**[35] **(ЗЕД), ст. 5** *(Право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності)*, ч. 1 Усі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності незалежно від форми власності та інших ознак мають рівне право здійснювати будь-які види зовнішньоекономічної діяльності та дії щодо її провадження, *у тому числі будь-які валютні операції та розрахунки в іноземній валюті з іноземними суб'єктами господарської діяльності, що прямо не заборонені або не обмежені законодавством*, у тому числі заходами захисту, запровадженими Національним банком України відповідно до Закону України "Про валюту і валютні операції".

[35] Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII <https://zakon.rada.gov.ua/go/959-12> (дата звернення 16.09.2025).

(Продовження таблиці)

2. Суб'єктами міжнародних розрахунків є експортери, імпортери і банки, які вступають у відносини, пов'язані з рухом товаророзпорядчих документів та операційним оформленням платежів.	**Часткова втрата змісту***** **Закон України "Про ЗЕД", ст. 3** *(Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності)*
3. Міжнародні розрахунки регулюються нормами ***міжнародного права, банківськими*** звичаями і правилами, умовами зовнішньоекономічних контрактів, ***валютним законодавством країн – учасниць розрахунків.***	**Часткова втрата змісту***** **Закон України "Про ЗЕД", ст. 6** *(Договори (контракти) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та право, що застосовується до них),* ч. 1 Зовнішньоекономічний договір (контракт) складається відповідно до цього та інших законів України *з урахуванням **міжнародних договорів України.*** Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності при складанні тексту зовнішньоекономічного договору (контракту) мають право використовувати відомі міжнародні звичаї, рекомендації, правила міжнародних органів та організацій, якщо це не заборонено прямо та у виключній формі цим та іншими законами України.
4. ***Загальні умови розрахункових відносин з іноземними державами визначаються міжнародними договорами.*** Порядок розрахунків і ведення банківських рахунків встановлюється договорами, що укладаються уповноваженими на це банками.	**Часткова втрата змісту***** **Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 51** *(Розрахункові банківські операції),* ч. 1 Для здійснення банківської діяльності банки відкривають та ведуть кореспондентські рахунки у Національному банку України та інших банках в Україні і за її межами, банківські рахунки для фізичних та юридичних осіб у гривнях та іноземній валюті.
5. Міжнародні розрахунки здійснюються через установи банків, між якими є кореспондентські відносини (банки, що мають домовленість про проведення платежів та розрахунків за взаємним дорученням).	**Часткова втрата змісту***** Див. вище – **Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 51**
6. Для здійснення міжнародних розрахунків використовуються комерційні документи: коносамент, накладна, рахунок-фактура, документи у сфері страхування (страховий поліс, сертифікат, ковер-нота, бордеро, сліп тощо), документ про право власності та інші комерційні документи. Фінансовими документами, що використовуються для здійснення міжнародних розрахунків, є простий вексель, переказний вексель, боргова розписка, аграрна нота, чек та інші документи, що використовуються для одержання платежу.	**Втрата змісту норми*****

pravoua.com.ua

(Продовження таблиці)

<table>
<tr><th colspan="3">Стаття 345. Кредитні операції банків</th></tr>
<tr><td>1. Кредитні операції полягають у розміщенні банками від свого імені, на власних умовах та на власний ризик залучених коштів юридичних осіб (позичальників) та громадян. Кредитними визнаються банківські операції, визначені як такі законом про банки і банківську діяльність.</td><td colspan="2">Часткова втрата змісту***
Закон України “Про банки і банківську діяльність”, ст. 47 (Кредитні операції), ч. 3, п. 3:
До банківських послуг належать:
3) надання коштів та банківських металів у кредит за рахунок залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від власного імені, на власних умовах та на власний ризик.
ст. 49 (Кредитні операції), ч. 1
Як кредитні в цій статті розглядаються операції …: 1) здійснення операцій на ринках капіталу від свого імені; 2) надання гарантій і порук та інших зобов’язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі; 3) факторинг; 4) лізинг.</td></tr>
<tr><td colspan="2">2. Кредитні відносини здійснюються на підставі кредитного договору, що укладається між кредитором і позичальником у письмовій формі. У кредитному договорі передбачаються мета, сума і строк кредиту, умови і порядок його видачі та погашення, види забезпечення зобов’язань позичальника, відсоткові ставки, порядок плати за кредит, обов’язки, права і відповідальність сторін щодо видачі та погашення кредиту.</td><td>Втрата змісту норми***</td></tr>
<tr><td>ч. 3</td><td colspan="2">ЦК України, ст. 1057[1] (Правові наслідки недійсності кредитного договору)</td></tr>
<tr><th colspan="3">Стаття 346. Кредитування суб’єктів господарювання</th></tr>
<tr><td colspan="2">1. Для одержання банківського кредиту позичальник надає банкові такі документи: клопотання (заяву), в якому зазначаються характер кредитної угоди, мета використання кредиту, сума позички і строк користування нею; техніко-економічне обґрунтування кредитного заходу та розрахунок економічного ефекту від його реалізації; інші необхідні документи.</td><td>Втрата змісту норми***</td></tr>
<tr><td>2. Для зниження ступеня ризику банк надає кредит позичальникові за наявності гарантії платоспроможного суб’єкта господарювання чи поручительства іншого банку, під заставу належного позичальникові майна, під інші гарантії, прийняті у банківській практиці. З цією метою банк має право попередньо вивчити стан господарської діяльності позичальника, його платоспроможність та спрогнозувати ризик непогашення кредиту.</td><td colspan="2">Втрата змісту норми*** з усуненням колізії Закон України “Про банки і банківську діяльність”, ст. 49 (кредитні операції), ч. 6
Банк зобов’язаний при наданні кредитів додержуватись основних принципів кредитування, у тому числі перевіряти кредитоспроможність позичальників та наявність забезпечення кредитів, додержуватись встановлених Національним банком України вимог щодо концентрації ризиків.</td></tr>
</table>

ПРАВО УКРАЇНИ • 2025 • № 12 • 150-175

(Продовження таблиці)

3. ***Кредити надаються банком під відсоток, ставка якого, як правило, не може бути нижчою від відсоткової ставки за кредитами, які бере сам банк, і відсоткової ставки, що виплачується ним по депозитах.*** Надання ***безвідсоткових*** кредитів забороняється, крім випадків, передбачених законом.	**Часткова втрата змісту***** **з усуненням колізії із Законом України "Про банки і банківську діяльність", ст. 49** (*кредитні операції),* ч. 9 Надання ***безпроцентних*** кредитів забороняється, за винятком передбачених законом випадків.
Стаття 347. Форми та види банківського кредиту	
1. У сфері господарювання можуть використовуватися банківський, комерційний, лізинговий, іпотечний та інші форми кредиту.	**Втрата змісту норми*****
2. Кредити, які надаються банками, розрізняються за: строками користування (короткострокові – до одного року, середньострокові – до трьох років, довгострокові – понад три роки); способом забезпечення; ступенем ризику; методами надання; строками погашення; іншими умовами надання, користування або погашення.	**Втрата змісту норми*****
Стаття 348. Контроль банку за використанням кредиту	
1. Банк здійснює контроль за виконанням умов кредитного договору, цільовим використанням, своєчасним і повним погашенням позички в порядку, встановленому законодавством.	**Втрата змісту норми*****
2. У разі ***якщо позичальник не виконує своїх зобов'язань, передбачених кредитним договором,*** банк має право зупинити подальшу видачу кредиту відповідно до договору.	**Часткова втрата змісту***** **з усуненням конкуренції з ЦК України, ст. 1056** *(Відмова від надання або одержання кредиту),* чч. 1 та 3: 1. Кредитодавець має право відмовитися від надання позичальникові передбаченого договором кредиту частково або в повному обсязі ***у разі порушення процедури визнання позичальника банкрутом або за наявності інших обставин, які явно свідчать про те, що наданий позичальникові кредит своєчасно не буде повернений.*** 3. У разі порушення позичальником встановленого кредитним договором обов'язку цільового використання кредиту кредитодавець має право також відмовитися від подальшого кредитування позичальника за договором.
Стаття 349. Кредитні ресурси	
1. Банки здійснюють кредитні операції в межах кредитних ресурсів, які вони утворюють у процесі своєї діяльності. Вони можуть позичати один в одного на договірних засадах ресурси, залучати та розміщувати кошти у формі депозитів, вкладів і здійснювати взаємні операції, передбачені їх статутами.	**Втрата змісту норми*****

pravoua.com.ua

(Продовження таблиці)

2. ***У разі недостатності коштів для здійснення кредитних операцій*** і виконання взятих на себе зобов'язань банки можуть одержувати позички у Національного банку України. Кредитні ресурси Національного банку України становлять кошти статутного капіталу та інших фондів, інші кошти, що використовуються як кредитні ресурси відповідно до закону.	**Закон України "Про Національний банк України", ст. 1** *(Терміни та поняття)*, ч. 1 кредитор останньої інстанції – Національний банк України, до якого може звернутися банк для отримання рефінансування **в разі вичерпання інших можливостей рефінансування;** **ст. 25** *(Інструменти грошово-кредитної політики)*, ч. 2: Національний банк має право надавати кредити для рефінансування банку, якщо це не тягне за собою ризиків для банківської системи. **ст. 42** *(Види операцій Національного банку)*, ч. 1 Національний банк для забезпечення виконання покладених на нього функцій здійснює такі операції: 1) надає кредити банкам для підтримки ліквідності за ставкою ***не нижче ставки рефінансування*** Національного банку та в порядку, визначеному Національним банком;
3. Загальні умови використання кредитних ресурсів визначаються цим Кодексом та іншими законами.	**Втрата змісту норми*****
Стаття 350. Факторингові операції	
1. ***Банк*** має право укласти договір факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги), за яким він передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони за плату, а друга сторона відступає або зобов'язується відступити банку своє право грошової вимоги до третьої особи.	**Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 47** *(Види діяльності банку)*, ч. 1 Банк має право надавати також такі фінансові послуги: … 2) факторинг; … **ЦК України, ст. 1077** *(Поняття договору факторингу)*, ч. 1 1. За договором факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) одна сторона ***(фактор)*** передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони ***(клієнта)*** за плату (у будь-який передбачений договором спосіб), а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника).
2. Загальні умови та порядок здійснення факторингових операцій визначаються Цивільним кодексом України, цим Кодексом, іншими законодавчими актами, а також нормативно-правовими актами Національного банку України.	**Втрата змісту норми*****
Стаття 351. Лізингові операції банків	
1. Банки мають право придбавати за власні кошти засоби виробництва для передачі їх у лізинг з дотриманням вимог, встановлених у статті 292 цього Кодексу.	**Закон України "Про банки і банківську діяльність", ст. 47** *(Види діяльності банку)*, ч. 5 Банк має право надавати також такі фінансові послуги: 1) фінансовий лізинг;

(Продовження таблиці)

2. Загальні умови та порядок здійснення лізингових операцій визначаються законом про банки і банківську діяльність, іншими законодавчими актами, а також нормативно-правовими актами **Національного банку України**.	**Втрата змісту норми***, натомість застосовують Закон України "Про фінансовий лізинг"**[36]
§ 2. Страхування	
Стаття 352. Страхування	
ч. 1	**Закон України "Про страхування"**[37]**, ст. 1** *(Визначення термінів)*, п. 69
§ 4. Аудит	
Стаття 362. Аудиторська діяльність	
ч. 1.	**Закон України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність"**[38]**, ст. 1**, ч. 1, п. 3
ч. 2.	**Втрата змісту норми*****
Стаття 363. Аудит фінансової звітності та державний фінансовий аудит	
1. Аудит фінансової звітності – це аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.	**Часткова втрата змісту*** з усуненням колізії із Законом України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність", ст. 1** *(Визначення термінів)*, п. 1 1) аудит фінансової звітності – аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/***або*** консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність ***та консолідовану фінансову звітність групи,*** з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам;
2. Аудит фінансової звітності здійснюється суб'єктами аудиторської діяльності, зареєстрованими у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності.	**Втрата змісту норми з усуненням колізії із Законом України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність", ст. 20** *(Ведення Реєстру)*, ч. 1 1. Суб'єкти аудиторської діяльності можуть надавати аудиторські послуги лише після реєстрації у Реєстрі.
ч. 3.	**Закон України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні", ст. 3** *(Державний фінансовий аудит)*

[36] Про фінансовий лізинг: Закон України від 04.02.2021 № 1201-IX <https://zakon.rada.gov.ua/go/1201-20> (дата звернення 16.09.2025).

[37] Про страхування: Закон України від 18 листопада 2021 року № 1909-IX <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення 16.09.2025).

[38] Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/go/2258-19> (дата звернення 16.09.2025).

pravoua.com.ua

(Продовження таблиці)

4. Державний фінансовий аудит здійснюється Рахунковою палатою та органами державного фінансового контролю відповідно до закону.	**Втрата змісту норми***** **Закон України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні", ст. 1** *(Орган державного фінансового контролю в Україні)* ч. 1 Здійснення державного фінансового контролю забезпечує центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, уповноважений Кабінетом Міністрів України на реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю (далі – орган державного фінансового контролю). **ст. 2** *(Головні завдання органу державного фінансового контролю)* ч. 3 Порядок проведення органом державного фінансового контролю державного фінансового аудиту, інспектування установлюється Кабінетом Міністрів України. **Закон України "Про Рахункову палату", ст. 1** *(Статус Рахункової палати)*, ч. 3 3. Рахункова палата є вищим державним колегіальним органом фінансового контролю (аудиту).
5. Аудит фінансової звітності та державний фінансовий аудит можуть проводитися за ініціативою суб'єктів господарювання, а також у випадках, передбачених законом (обов'язковий аудит).	**Втрата змісту норми***** **Закон України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні", ст. 2** *(Головні завдання органу державного фінансового контролю)* ч. 3 Порядок проведення органом державного фінансового контролю державного фінансового аудиту, інспектування установлюється Кабінетом Міністрів України. **Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", ст. 14** *(Подання та оприлюднення фінансової звітності)*
Стаття 364. Аудитор і суб'єкти аудиторської діяльності	
ч. 1	**Закон України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність", ст. 1** *(Визначення термінів)*, п. 1
ч. 2	**Закон України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність", ст. 1** *(Визначення термінів)*, п. 21
3. Умови та порядок здійснення аудиторської діяльності, права та обов'язки аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності визначаються законом, іншими нормативно-правовими актами.	**Втрата змісту норми*****
§ 5. Лотерейна діяльність	
Стаття 365[1]. Лотерейна діяльність в Україні	
1. В Україні діє державна монополія на організацію і проведення лотерей.	**Закон України "Про державні лотереї в Україні"**[39]**, ст. 4** *(Державна монополія на організацію лотерей)*, ч. 1 1. В Україні забороняються: організація, реклама, розповсюдження лотерей, які не мають статусу державних; розповсюдження лотерей, організованих за межами України, включно з їхньою рекламою, а також участь у них. Зазначене правило не поширюється на міждержавні лотереї; організація та проведення ігор, участь в яких беруть особи, які знаходяться поза межами приміщення, де проводиться гра, якщо така гра не має статусу державної лотереї; організація і проведення ігор з накопичувальним (спільним) головним призом, якщо місця приймання плати за участь у грі розташовані поза межами одного приміщення і така гра не має статусу державної лотереї.

[39] Про державні лотереї в Україні: Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5204-VI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5204-17#Text> (дата звернення 16.09.2025).

(Продовження таблиці)

2. Проведення в Україні будь-яких інших лотерей, крім державних, заборонено.	**Закон України "Про державні лотереї в Україні", ст. 4** *(Державна монополія на організацію лотерей)*, ч. 2 2. Забороняється проведення лотерей, ***умови проведення яких суперечать цьому Закону або які*** проводяться особами іншими, ніж оператори державних лотерей.
3. Відносини у сфері ***лотерейної діяльності*** регулюються цим Кодексом та Законом України "Про державні лотереї в Україні".	**Втрата змісту норми***** **Закон України "Про державні лотереї в Україні"**, **преамбула** Цей Закон встановлює основні засади державного регулювання ***лотерейної сфери*** в Україні з метою створення сприятливих умов для розвитку лотерейного ринку виходячи із принципів державної монополії на випуск і проведення лотерей, забезпечення потреб державного бюджету, прав і законних інтересів громадян.

Примітки:

* – буквальне відтворення;

** – посилання на першоджерело лише після першого вживання (якщо закон чи кодекс не вжито раніше);

*** – (часткова) втрата норми для законодавства без втілення в спеціалізованому законі (із частковим втіленням відповідно). ***Жирним курсивом*** виділено термінологічні чи матеріальні розбіжності між текстом ГК України та спеціального закону. Підкресленням виділено аналогічні за змістом, але істотно відмінні за формулюваннями норми кодексу та спеціального закону.

З *таблиці* убачаємо, що більшість норм ГК України, принаймні в проаналізованій частині, отримали відповідники у спеціалізованих законах. Це свідчить про живий характер скасованого акта, його вплив на розвиток особливих норм господарського законодавства та поступове удосконалення норм і самого кодексу. Проте категоричне твердження супротивників кодексу, що його норми втратили самостійну цінність, що їх було повністю інкорпоровано до законодавства України *'за його основними напрямами: фондовим, інвестиційним, конкуренційним, банківським, страховим, корпоративним, про банкрутство тощо'*[40] підлягає спростуванню: не інкорпоровано, і більшість втрачених для законодавства норм ГК України, як видно з таблиці, мають цінність для відповідної підгалузі: то систематизують, а то допомагають емансипувати економічно слабшу сторону правовідносин.

Частина скасованих норм, які не отримали відтворення у спеціалізованих актах, запобігала колізіям шляхом взаємодії особливих підгалузевих норм із кодексом як центральним актом з переважною силою, який, зокрема, окреслював коло нормативно-правових актів для кожного виду фінансової діяльності. Також утворилися прогалини в єдиному термінологічному глосарії, адже кодекс містив і набір деонтологічних норм для фінансової діяльності (як у загальних, так і в особливих положеннях), що збіднює

[40] Кот (н 20) 70.

pravoua.com.ua

правосвідомість – зникли "фінансова діяльність", "лотерейна діяльність", обов'язковий державний фінансовий аудит, міжнародні фінансові розрахунки та їхні суб'єкти тощо. Тож дублювання визначень і колізійних дефініцій примножуватиметься.

Подібним чином створено провалля в правозастосуванні – хаотизовано упорядкований набір принципів правового господарського порядку в регуляторній діяльності, організації господарювання, виробничо-господарських та внутрішньогосподарських відносин у фінансовій діяльності: вони були універсальним лекалом для моделі ринків окремих товарів, робіт і послуг, як фінансових, так і суміжних: посередницьких, допоміжних тощо. Відтак послаблено можливості систематичного та телеологічного тлумачення конкуренції міжгалузевої (наприклад, ринок енергії та їхніх деривативів, ринок зерна та фінансових інструментів щодо зерна), адже кожен спеціалізований закон висуває свою низку цілей і завдань регулювання, що часом накладаються і суперечать одні одним. Будь-які інноваційні товар, робота чи послуга потребуватимуть розв'язання на макрорівні – загальноекономічному, національному; за наявності ГК України стратегія розв'язання була передбачуваною, після його скасування є ризик, що кожен фахівець домагатиметься лише свого бачення в політико-правовому рішенні – а саме, з точки зору ніші свого товару / підгалузі, – та й рідше зважатиме на потенційні колізії. Зменшити шкоду від скасування таких норм в ГК Україні можна було б відтворенням цих норм у центральному спеціалізованому законі про відповідний ринок (банківських послуг, страхування, фінансових компаній, платіжних послуг тощо). Проте, навіть, якщо їх відтворити в законах чи актах нижчого рівня – постановах центрального уряду, наказах центральних органів виконавчої влади, рішеннях регуляторів – зазначені колізії не буде усунуто чи подолано повністю.

Частина норм, зміст яких для законодавства втрачено разом із чинністю ГК України, покладали тягар (обов'язок) на економічно сильнішу сторону відносин – наприклад, клієнта у випадку платіжних чи кредитних установ (статті 343, 345, 346 ГК України тощо); в інших випадках, вони збільшували правову визначеність суб'єктів господарювання, на яких покладено обов'язок дотримуватися обмежень, установлених у законі (статті 344, 347, 348, 364 ГК України тощо). Отже, рівні можливості підприємців і споживачів радше перетворюються з приватно-правової утопії[41] на дистопію суспільства, поділеного на економічні класи; розсуд органів урядового контролю чи нагляду тепер може обмежуватися лише доступом до законодавчої ініціативи, – читай, поточною кон'юнктурою фракцій у Верховній Раді.

Поза тим виникли й прямі та непрямі колізії, які завжди можна очікувати зі скасуванням будь-якої кодифікації.

[41] Кот (н 20) 66, 71; А Довгерт, 'Основні чинники і передумови оновлення цивільного законодавства України, напрями рекодифікації', Кузнєцова (н 8) 27, 36.

А. Конфлікт (конкуренція) норм: за відсутності колізійних норм з ГК України (примат кодексу над законами, примат закону, прямо вказаного ГК України, над іншими аналогічними нормами) складно визначити ієрархію норм, адже закони часто використовують схожі норми та правила, які часто ведуть до різного обсягу прав та обов'язків. Часто-густо голосують закони зі схожими назвами, а за вичерпання комбінації поширених слів, у назві закону використовують загальновживані терміни, які змушують задіювати професійне тлумачення шляхом порівняння норм; у випадку численних законів "про внесення змін до певних законів / законодавчих актів…" завдання є надскладним. Коли законодавчі акти не підпорядковано кодексу, колізію треба долати темпоральним тлумаченням (пізніша норма має перевагу), або ж змістовим (зокрема, за колом суб'єктів та простором) – і тут часто можна бачити рівновагу в професійній і науковій аргументації, оскільки позитивне право не містить чітких правил визначення загальних і спеціальних норм у разі конкуренції двох підгалузевих актів (пор. про фінансові послуги та про банківську діяльність): отож, аргумент на користь пізнішої норми може заперечуватися аргументами на користь давнішого правила як *lex specialis.* Можна відзначити такий ризик у підходах до захисту прав кредитора супроти позичальника-підприємства як суб'єкта господарювання та як частини активів підприємства – об'єкта цивільного права (ст. 191 ЦК України).

Б. Конфлікт підгалузевих регуляторних політик, спричинений відсутністю загальногалузевих принципів, наприклад, цілісності системи оперативних санкцій чи тлумачення закону на користь суб'єкта господарювання / підприємництва: адже Закон № 4196-IX є лише одним з багатьох законів, який конкуруватиме з іншими, особливо з пізніше ухваленими. Інший приклад компартменталізації – забезпечення: Закон України "Про заставу"[42] є загальним для майнового поручительства, у тому числі й для іпотеки, однак Закон України "Про забезпечення прав кредиторів та реєстрацію обтяжень"[43] вводить поняття договірних обтяжень, правил пріоритетності, звільнення від обтяжень, які не поширюються на нерухоме майно, хоча межа між нерухомим і рухомим майном, зокрема в будівництві, є доволі тонкою. Цим створюються нерівні умови для кредиторів – наприклад, постачальники систем кондиціювання повітря чи ліфтів (ескалаторів) є краще захищеними та мають вищу правову визначеність, ніж орендарі приміщень, підрядники (виконавці будівельних робіт) чи постачальники будівельних матеріалів з моменту, коли об'єкт власності змінює статус з рухомого майна на нерухомість. ЦК України запровадило ще й довірчу власність як спосіб забезпечення на додаток до договору управління, що за відсутності принципів державного регулювання господарської діяльності веде до розвитку двох конкуруючих

[42] Про заставу: Закон України від 2.10.1992 № 2654-XII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text> (дата звернення 16.09.2025).

[43] Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18.11.2003 № 1255-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-12#Text> (дата звернення 16.09.2025).

продуктів у царині господарсько-виробничих відносин. За такої бездіяльності законодавця формування політико-правової політики буде покладено на центральні органи виконавчої влади та судові інстанції, що може призвести до стагнації відповідного виду діяльності як суб'єктів господарювання, що використовують договори управління (професійні учасники ринку капіталів), так і суб'єктів, що користуються довірчою власністю (кредитні установи – банки та фінансові компанії). Подібна ситуація десятиліттями тривала в царині факторингу, де ЦК України (глава 73) не змогла впоратися із конкуренцією норм Закону про ринки фінансових послуг[44], коли йшлося про діяльність колекторів, що ініціювали зобов'язання, прийнятні в діловій практиці інших країн, але які за складом правовідносин вимагали від них статусу фінансової установи (тепер – фінансової компанії).

В. Розпорошення норм, які включають не лише до спеціалізованих актів, а й до перехідних і прикінцевих положень окремих законів, не завжди профільних чи центральних до царини, а тих, що "про внесення змін до деяких законів", себто пошук їх замість доступного для пересічної особи (заснованої на традиції, інтуїтивної) замінюється на певне знання для посвячених / утаємничених. Такі приклади є непоодинокими й вартують на окреме дослідження, то ж тут обмежимося для ілюстрації двома. Винятки до дії положень за колом суб'єктів, які впливають на фінансові зобов'язання суб'єктів статей 21 і 30 Закону України "Про ринок електричної енергії"[45], внесено до розділу II *(Прикінцеві та перехідні положення)* Закону України "Про внесення змін до деяких законів України у сферах енергетики і теплопостачання щодо удосконалення окремих положень, пов'язаних із веденням господарської діяльності та дією воєнного стану в Україні"[46]. Зміну положень про обов'язкові розрахунки за технічні умови приєднання до системи розподілу чи передачі електроенергії цього ж Закону[47] теж не внесено до центрального галузевого акта – Закону України "Про ринок електричної енергії". Положення про обмеження в часі закупівель органами місцевої влади не внесено ані до Закону України "Про публічні закупівлі"[48], ані до Закону України "Про місцеве самоврядування"[49], ані, зрештою, до законодавства про транспорт. Натомість воно залишилося *в прикінцевих та перехідних положеннях*

[44] Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III (втратив чинність), статті 4, 5 <https://zakon.rada.gov.ua/go/2664-14> (дата звернення 16.09.2025).

[45] Про ринок електричної енергії: Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text> (дата звернення 16.09.2025).

[46] Про внесення змін до деяких законів України у сферах енергетики і теплопостачання щодо удосконалення окремих положень, пов'язаних із веденням господарської діяльності та дією воєнного стану в Україні: Закон України від 14.01.2025 № 4213-IX, розділ II.4 <https://zakon.rada.gov.ua/go/4213-20> (дата звернення 16.09.2025).

[47] Там само, розділ II.2.

[48] Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/go/922-19> (дата звернення 16.09.2025).

[49] Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР <https://zakon.rada.gov.ua/go/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 16.09.2025).

Закону України "Про деякі питання використання транспортних засобів, оснащених електричними двигунами, та внесення змін до деяких законів України щодо подолання паливної залежності і розвитку електрозарядної інфраструктури та електричних транспортних засобів"[50].

Повертаючись до досвіду Центральної й Східної Європи в систематизації власне фінансового права, вчені-компаративісти констатували, що й через 30 років після скасування центрального планування, себто станом на 2020-й, не всі країни мають податкові, митні чи бюджетні кодекси, а поготів фінансовий чи банківський (фінансових послуг), які включали б також і ринки капіталу[51]. Отже, прагматичною видається орієнтація на компактний кодекс щодо принципів економічної політики, з урахуванням розукрупнення регуляторних вузлів у виконавчій владі України, яке відбулося у 2002–2025 рр., структурного розділення (відокремлення) політичних, управлінських і регуляторних функцій як на ринках загалом, так і в державному та комунальному секторах економіки зокрема. Із широким масивом норм у спеціальних законах слушною була б нова редакція ГК України за прикладом Чехії чи Німеччини, менш втілюваною альтернативою вбачаємо ухвалення кількох кодексів на кшталт кодифікаційних зусиль Франції:

а) конкурентного права, до якого можуть увійти регулювання, поруч із монополіями, концентрацією, горизонтальними та вертикальними узгодженими діями, також державна допомога, регулювання підприємств, які мають суспільний інтерес, виконання функцій загальносуспільного інтересу (публічних зобов'язань);

б) енергетичного права, до якого входили б вертикальні та горизонтальні моделі відносин учасників ринків природного газу та біометану, електроенергії, водню, торгівлі викидами, води, тепла, трубопровідна та мережева інфраструктура, окремі аспекти інфраструктури для інших видів палива;

в) кодекс інтелектуальної власності та авторських прав;

г) транспортний кодекс для перевезень багажу та пасажирів: морським, річковим, повітряним, космічним, залізничним, міським та приміським рейковим, а також автомобільним транспортом;

ґ) кодекс електронних комунікацій і медіа;

д) кодекс фінансових послуг;

е) кодекс інвестиційних послуг (ринків капіталу та організованих товарних ринків);

[50] Про деякі питання використання транспортних засобів, оснащених електричними двигунами, та внесення змін до деяких законів України щодо подолання паливної залежності і розвитку електрозарядної інфраструктури та електричних транспортних засобів: Закон України від 24.02.2023 № 2956-IX ст. 5 <https://zakon.rada.gov.ua/go/2956-20> (дата звернення 16.09.2025).

[51] Petr Mrkývka et al (eds), *The financial law towards challenges of the XXI century: conference proceedings* (Masaryk University 2020) 1063.

є) корпоративний кодекс: створення і діяльність товариств, установ, об'єднань, їх органів; туди могли б також увійти підприємства як об'єкти за чинним ЦК України.

Висновки. Скасування ГК України, який упорядковує роль виконавчої гілки уряду (національного та місцевого) в економіці, ще й у час, коли частка державного та комунального секторів економіки зростають, у підсумку повертає необмежену дискрецію, свавілля уряду, як найбільшого й найпотужнішого актора в макроекономічній сфері. Це об'єктивно вельми осяжний рушій економічних процесів, негативні прояви якого надто добре знайомі з минулого, щоб до них повертатися. Ми неохоче приймаємо розширення дискреції у воєнний стан: економіку "не варто мацати руками", попри обіцянки дива авторами концепції оновлення цивільного законодавства від "невидимої руки". Драматичну дезорганізацію нормотворчості в царині господарювання намагатимуться змішати із наслідками війни, тому в прагматичному висліді важливо обмежувати можливий хаос і подальші спроби дестабілізувати державний вплив на економіку на противагу таким поясненням. Тож ми приєднуємося до закликів консолідації та інкорпорації норм господарського законодавства зі зменшенням кількості законів, систематизації їх в академічному та офіційному зібранні за програмою підгалузевих (усе)збірок: фінансових послуг (кредитних, страхових, депозитних), корпоративного урядування, ринків капіталу та організованих товарних ринків, транспортних послуг тощо. Також в обмеженій програмі протидії дезорганізації господарського законодавства плануємо скласти таблицю перерозподілу скасованих норм розділу VIII (Регулювання зовнішньоекономічної діяльності та іноземних інвестицій) ГК України.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Babčák V et al. *Finančné právo a finančná správa* (Epos 2008).
2. Babčák V, *Dane a daňové právo na Slovensku. 1. Díl, 2. Díl* (Epos 2020).
3. Bakeš M, Karfíková M, Kotáb P, Marková H et al, *Finanční parvo* (6th edn. C. H. Beck 2012).
4. Mrkývka P et al, *Finanční právo a finanční správa. 1. Díl, 2. Díl* (Masaryk University 2004).
5. Bondarenko I, *Kodyfikatsiia finansovoho zakonodavstva: zmist, formy ta naslidky* (Pravo 2020) (in Ukrainian).
6. Muzyka-Stefanchuk O, Yakymchuk N, *Suchasne finansove pravo. Pravo publichnykh finansiv: pidruchnyk* (ArtEk 2024) (in Ukrainian).

Edited books

7. Etel L (ed) et al, *System prawa finansowego. Tom III: Prawo daninowe* (Wolters Kluwer 2010).
8. Głuchowski J (ed) et al, *System prawa finansowego. Part 4: Prawo walutowe, Prawo dewizowe i Prawo rynku finansowego* (Wolters Kluwer Polska 2010).
9. Kosikowski C (ed) et al, *System prawa finansowego. Part 1: Teoria i nauka prawa finansowego* (Wolters Kluwer Polska 2011).

10. Mrkývka P et al (eds), *The financial law towards challenges of the XXI century: conference proceedings* (Masaryk University 2020).
11. Mrkývka P, 'Introduction to the Contemporary Issues of the System of Financial Law', Mrkývka P (ed), *System of Financial Law: General Part* (Masaryk University, Faculty of Law 2015).
12. Ruśkowski E (ed) et al, *System prawa finansowego. Part 2: Prawo finansowe sektora finansów publicznych* (Wolters Kluwer Polska 2010).
13. Voronova L, 'Doktryna finansovoho prava ta finansovoho zakonodavstva u suchasnyi period', *Vybrani pratsi* (M Kucheriavenko (uporiad), Pravo 2016) (in Ukrainian).
14. Kuznietsova N (zah red), *Rekodyfikatsiia tsyvilnoho zakonodavstva Ukrainy: vyklyky chasu* (Helvetyka 2021) (in Ukrainian).

Journal articles
15. Derevianko B, 'Kontseptsiia modernizatsii hospodarskoho (ekonomichnoho) zakonodavstva Ukrainy: nevidoma, nedootsinena, prote prohresyvna i perspektyvna' [2021] 4 Pravove zabezpechennia rynkovykh vidnosyn v umovakh hromadianskoho suspilstva 114 (in Ukrainian).
16. Dmytryk O, 'Deiaki problemy kodyfikatsii finansovoho zakonodavstva Ukrainy' [2014] 1(5) Teoriia i praktyka pravoznavstva 1–12 (in Ukrainian).
17. Kot O, Hryniak A, 'Hospodarskyi kodeks Ukrainy: skasuvaty, ne mozhna zalyshyty' [2023] 1 Nove ukrainske pravo 11–19 (in Ukrainian).
18. Milash V, Shchokina O, 'Pytannia pravovoho rehuliuvannia zobov'iazan y sferi hospodariuvannia v umovakh skasuvannia Hospodarskoho kodeksu Ukrainy' [2025] 77(2) Ekonomika ta pravo 44, 51 (in Ukrainian).
19. Tymoshenko M, 'Problemy dekodyfikatsii hospodarskoho zakonodavstva Ukrainy ta shliakhy yikh podolannia' [2025] 3 Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal 214 (in Ukrainian).

Theses
20. Khokhuliak V, 'Nauka finansovoho prava: problemy stanovlennia ta rozvytku' (dys d-ra yuryd nauk, 2015) (in Ukrainian).

Websites
21. Hvozdetskyi A, 'Tsei pravovyi monument sotsializmu neobkhidno rozbyty vshchent – Anatolii Dovhert pro skasuvannia Hospodarskoho kodeksu Ukrainy' (23.01.2023 Pravo.UA) <https://pravo.ua/tsei-pravovyi-monument-sotsializmu-neobkhidno-rozbyty-vshchent-anatolii-dovhert-pro-skasuvannia-hospodarskoho-kodeksu-ukrainy> (accessed 16.09.2025) (in Ukrainian).

Oleh Zahnitko

REGULATION OF FINANCIAL SERVICES AFTER THE REPEAL OF THE COMMERCIAL CODE OF UKRAINE

Abstract. The repeal of Chapter 35 (Special Legal Regulation of Financial Activities) of the Commercial Code of Ukraine had set back the systematization of legislation on financial institutions and services, which has been for decades in the focus of both economic law experts and financial law experts. Ukrainian jurisprudence related to macroeconomic studies just as well as the Central European academia and legislatures during 2010–2020 have progressed on the fertile ground of a common approach to the public and private finances: traditional tax, customs and budget legislation should have the same paradigm as the financial market infrastructure, financial service providers, corporate and household investors, borrowers and depositors. Despite the single scope and method for the legal field, the pragmatic views on codification are dichotomized – more compact codifications

and incorporations of singular areas are preferred over a comprehensive Financial Code, which, however, remains a long-term ideal.

In view of the above, an objective was to apply dogmatic method to the section-by-section concordance analysis between a repealed Chapter 35 of the Commercial Code of Ukraine and an array of statutory provisions that will remain in effect instead of the Chapter. We sought to analyze, based on the results of the concordance review, a degree of loss of the rules, norms and provisions in the statutory laws of Ukraine, and assess the consequences (negative or positive) of repealing the Code. Finally, to consolidate that array, as a secondary objective for the convenience of professional application and continuity in the systematization effort and to introduce, as a professional initiative, good EU legislative practices that publish the correspondence table showing movement of the norms across the legislation, in case a comprehensive act is being a recast (restated) or replaced.

Accordingly, we compiled a correlation table of Chapter 35 provisions and the effective statutory laws on the financial services markets; the analysis of the table identifies a few provisions that were not incorporated into the incumbent legislation, most of those lost rules had value. Some of the lost rules had a system-forming effect on the field: conflict of laws rules, incorporations through references of the principal acts applicable to relevant legislative sub-fields (e.g. insurance, credit, account settlement). Some of the lost rules had been reducing imbalance of economic power in the relationship (e.g., bank v. customer), yet other lost rules increased the legal certainty for financial and ancillary services providers. A fistful of analytical conclusions drawn refute the optimist predictions made by authors of the Civil Law Recodification Concept who initiated repealing the Commercial Code of Ukraine. The illustrations are, inter alia: world`s financial law instruments for macroeconomic policies during the Muscovy aggression against Ukraine as well as during the pandemic (2019–2022); the statutory framework required for Ukrainian governmental intervention in the macroeconomics during the aggression by Muscovy, stark examples of Verkhovna Rada' low self-discipline in complying with its own legislating rules.

We propose to use the correspondence table as a template for other private incorporations of commercial laws with respect to other parts of the former Commercial Code of Ukraine, especially the part that regulates specific types of commercial relations. We also put forward a program for the consolidation and codification of economic legislation norms by sub-fields /sub-sectors of the commercial activities.

Keywords: regulation of financial activities; Commercial Code of Ukraine; uncodification; financial law; financial institutions and services; loss of legal norm.